

Olsztyn, dnia 07.02.2022r.

Prof. dr hab. Rajmund Sokół

*Katedra Parazytologii i Chorób Inwazyjnych
Wydział Medycyny Weterynaryjnej
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie*

RECENZJA

rozprawy doktorskiej lek. wet. Agnieszki Piekary-Stępińskiej zatytułowanej
*„Występowanie pierwotniaków z rodzaju *Cryptosporidium* i *Giardia* u psów i kotów
w Polsce”.*

Podstawę formalną do wykonania recenzji stanowiła uchwała Rady Dyscypliny Weterynarii Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu z dnia 21 grudnia 2021 roku sygnowana przez Przewodniczącą Rady - prof. dr hab. Wojciecha Niżańskiego, zawarta w piśmie z prośbą o jej sporządzenie.

Rozprawa doktorska została zrealizowana w Zakładzie Parazytologii Katedry Chorób Wewnętrznych z Kliniką Koni, Psów i Kotów. Promotorem rozprawy jest dr hab. Jolanta Piekarska, prof. uczelni.

Po zapoznaniu się z manuskryptem rozprawy stwierdzam, że ma ona formułę kompilacji wyników badań opublikowanych w czasopismach naukowych, co jest zgodnie z ustawą z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, art. 13 ust. 2 i 4 (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) i może stanowić podstawę do uzyskania stopnia doktora przez lek. wet. Agnieszkę Piekara-Stępińską.

Biorąc pod uwagę tematykę poszczególnych publikacji należy przyjąć, że niniejsza rozprawa jest spójnym tematycznie cyklem dwóch publikacji oryginalnych, opublikowanych w 2021 roku w recenzowanych czasopismach z bazy JCR (*Journal Citation Report*). Współczynnik wpływu (IF) prac wchodzących w skład cyklu wynosi 2.89, natomiast suma punktów zgodnie z wykazem MNiSW z 2020r. 140 pkt. W obu publikacjach Doktorantka jest pierwszym autorem i autorem korespondencyjnym. W skład rozprawy wchodzi dwie prace oryginalne:

pierwsza autorstwa: Piekara-Stępińska Agnieszka, Piekarska Jolanta, Gorczykowski Michał. *Cryptosporidium* spp. in dogs and cats in Poland. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 2021;28(2):345-347, doi: 10.26444/aaem/120467 100 pkt. MNiSW; IF 1.45,

druga autorstwa: Piekara-Stępińska Agnieszka, Piekarska Jolanta, Gorczykowski Michał, Bania Jacek. Genotypes of *Giardia duodenalis* in household dogs and cats from Poland.

Charakterystyka przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej

Doktorantka do recenzji przygotowała 67 stronicowy manuskrypt, który częściowo odtwarza tradycyjny układ pracy doktorskiej. Wyeksponowane zatem zostały następujące rozdziały: *wykaz publikacji* składających się na rozprawę doktorską, *streszczenie* w języku polskim i angielskim, obszerny *wstęp* obejmujący systematykę, chorobotwórczość i sposoby diagnozowania badanych pierwotniaków, *bibliografia* licząca 112 pozycji aktualnego piśmiennictwa ułożonego w porządku alfabetycznym oraz *cele pracy*, *omówienie badań*, *kserokopie* obu prac, *wnioski*, *podsumowanie*, *oświadczenia* współautorów manuskryptów i krótki *autoreferat*, z którego wynika, że lek. wet. Agnieszka Piekara-Stępińska uzyskała tytuł lekarza weterynarii na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu w 2016 roku. Jako osiągnięcie naukowe wskazuje jednotematyczny cykl publikacji - *Występowanie pierwotniaków z rodzaju Cryptosporidium i Giardia u psów i kotów w Polsce*. Ponadto Doktorantka jest autorem i współautorem 12 publikacji w tym 4 z list JCR, w których jest pierwszym autorem oraz 8 artykułów popularno-naukowych, w tym w 5 jest również pierwszym autorem. Na konferencjach i kongresach naukowych zaprezentowała 6 referatów. W 2017 roku odbyła staż naukowy w Biology Centre, Academy of Sciences of the Czech Republic, Institute of Parasitology; Laboratory of Veterinary and Medical Protistology. Jej dorobek naukowy zgodnie z przyjętymi wskaźnikami jest następujący: sumaryczny IF wynosi 3.71, liczba cytowań wg. WoS 2, wg Scopus 3, a indeks h 1.

Ocena przedstawionego do recenzji manuskryptu

Wstęp został napisany bardzo logicznie i w przystępny sposób wprowadza czytającego w problematykę związaną z wpływem pasożytniczych pierwotniaków z rodzaju *Cryptosporidium* spp. oraz *Giardia duodenalis* na zdrowie zwierząt towarzyszących. Doktorantka przedstawiła w nim również ich znaczenie w weterynarii i medycynie człowieka. Wskazała, że są to patogeny oportunistyczne i zarażenia nimi przebiegają najczęściej bezobjawowo, nie mniej jednak mogą przebiegać z ciężkimi objawami klinicznymi. Szczególnie giardioza u młodych psów i kotów jest przyczyną uporczywych biegunek. Wyraźnie zaakcentowała, że dostępna literatura naukowa wskazuje na znaczne różnice w prewalencji tych pierwotniaków, która zależy m.in. od liczby zbadanych próbek, wielkości obszaru z którego pochodzą, czy okresu prowadzonych badań. Zebrane we wstępie informacje Doktorantka podzieliła zgodnie z tematyką opublikowanych artykułów stanowiących rozprawę doktorską. Pierwsza część dotyczy

Cryptosporidium spp. i na podkreślenie zasługuje przedstawienie przez Doktorantkę zebranych w przejrzystą tabelę informacji o wykryciu ponad 40 gatunków tego pierwotniaka z opisem ich żywicieli. Wskazuje także na gatunki o niskiej i wysokiej specyficzności żywicielskiej i przypisywanemu np. *C. parvum* wysokiemu potencjałowi zoonotycznemu. Szczegółowo przedstawia również budowę, cykl życiowy, sposoby i czynniki wpływające na zarażenie, patogenezę choroby zarówno u ludzi jak i u zwierząt. Dokładnie opisuje gatunki występujące u psów i kotów, które stanowiły medium jej rozprawy doktorskiej. Szczególnie istotny podrozdział wstępu dotyczy wykrywania tego pierwotniaka począwszy od najprostszych metod po metody biologii molekularnej jednoznacznie weryfikujące gatunek. Z dużą dozą wiedzy diagnostycznej konkluduje ich przydatność w rozpoznaniu czynnika wywołującego chorobę. Na uwagę zasługuje wyraźne rysujące się podejście Doktorantki do rozpatrywanego problemu, jako lekarza weterynarii klinicysty. W drugiej części identyczne postępowanie dotyczy drugiego z pierwotniaków objętych badaniami przeprowadzonymi przez Doktorantkę, a mianowicie *Giardia duodenalis*. Wszystkie istotne informacje naukowe z tego zakresu również zostały przedstawione w sposób rzeczowy i przystępny.

W rozdziale epidemiologia *Cryptosporidium* spp. i *Giardia duodenalis* u psów i kotów Doktorantka wskazuje na uwarunkowania w jakich dochodzi do zarażenia, systematyzuje dane badaczy z Europy zajmujących się tą problematyką. W tym celu dostępne dane naukowe zebrała w tabelach z podziałem na gatunek badanych zwierząt tj. psy i koty, z uwzględnieniem kraju w którym wykonano badania, zastosowanych metod wykrywania, miejsca lub rodzaju pobranych próbek, liczby próbek zbadanych, odsetka wyników pozytywnych, a także wykrytego gatunku lub genotypu. Podobne tabelaryczne zestawienie przedstawiła w odniesieniu do danych z badań przeprowadzonych w Polsce. Konkluduje, że w Europie prewalencja *Cryptosporidium* spp. wynosiła u psów od 0 do 11,9% i od 1,6 do 8,8% u kotów. W przypadku *G. duodenalis* odsetek wyników dodatnich mieścił się w granicach od 4,8 do 35,4% u psów i od 0,7 do 36% u kotów. Natomiast w Polsce, podaje, że prewalencja obu pierwotniaków na podstawie danych naukowych jest nie pełna, mocno zróżnicowana i trudno jest ocenić stopień zagrożenia dla zwierząt i ludzi. Przy tym, jednoznacznie wskazuje przede wszystkim na niską ich wykrywalność. Moim zdaniem podkreśla to duże predyspozycje analityczne Doktorantki, a przez to dążenie do przeprowadzenia swoich, szeroko zakrojonych badań aktualizujących stan wiedzy z tego zakresu.

W związku z tym Doktorantka planując swoje badania sprecyzowała następujące cele:

1. Identyfikacja pierwotniaków z rodzaju *Cryptosporidium* i *Giardia* w próbkach kału pochodzących od psów i kotów z terenu Polski oraz określenie częstości ich

występowania w badanej grupie w celu oszacowania ryzyka wystąpienia inwazji w populacji tych zwierząt w kraju.

2. Określenie roli czynników predysponujących do wystąpienia wyżej wymienionych inwazji takich jak wiek i rasa.
3. Identyfikacja gatunkowa *Cryptosporidium* oraz określenie genotypów *Giardia duodenalis* występujących u psów i kotów w Polsce, co pozwoli ułatwić określenie ryzyka zoonotycznego ze strony tych zwierząt.

W rozdziale *Omówienie wyników* Doktorantka opisuje, że weryfikacji postawionych celów dokonała przez pozyskanie do badań materiału od 332 zwierząt w tym od 231 psów i 101 kotów. Istotnym jest to, że materiał ten został zebrany na znacznym obszarze kraju tj. w 9 z 16 województw. Ponadto uzyskała również możliwość utworzenia stosownych grup badawczych, co jest niezbędne do wykonania analizy statystycznej potwierdzającej badane zależności. Opisała także szczegółowo metodykę badań z uwzględnieniem użytych metod diagnostycznych oraz morfologiczną i molekularną identyfikację gatunku i genotypu wykrywanych pasożytów zgodnie z tematyką swoich publikacji. Zastosowała przy tym nowoczesne i uznane metody oraz techniki laboratoryjne. Recenzenci recenzując obie publikacje z cyklu potwierdzili słuszność wyboru metod przez Doktorantkę, co tylko podkreśla jej naukową dojrzałość.

Charakterystyka cyklu prac

Odnosząc się do cyklu prac należy zaznaczyć, że przedstawione dane bibliometryczne świadczą o ich dobrym poziomie naukowym. Dowodem jest fakt, że Doktorantka opublikowała wyniki swoich badań w czasopismach o znacznej randze. Każda z tych prac przed opublikowaniem przeszła proces weryfikacji pod kątem wymagań jakie stawiane są pracom oryginalnym przez redakcje poszczególnych czasopism. Dlatego też zbędnym w mojej opinii jest dokonywanie odrębnej oceny przedstawionego przez Doktorantkę cyklu publikacji. Cykl ten w 100% spełnia przyjęte w tym zakresie kryteria oceny. Publikacje te poddane były również niezależnej ocenie merytorycznej Recenzentów będących autorytetami w dziedzinie wiedzy, w której mieszczą się publikowane badania. Przy takiej formule rozprawy doktorskiej zadaniem Recenzenta jest, aby zgodnie z zapisami odnośnego Rozporządzenia, ocenić indywidualny wkład kandydata do stopnia naukowego w powstanie pracy zbiorowej.

Zatem zdecydowanie stwierdzam, że oceniany cykl publikacji dowodzi kompetencji Doktorantki, jej dojrzałości do formułowania hipotez, koncepcji badań, umiejętności ich planowania, wyboru modelu doświadczalnego, przeprowadzenia badań, a następnie analizy wyników i wyprowadzenia właściwych wniosków. Kryteria te po ich spełnieniu stanowią dowód dojrzałości naukowej jako badacza (pracownika naukowego) i jest to

jednym z warunków ubiegania się o stopień naukowy doktora w danej dyscyplinie. Z uwagi na zbiorowe autorstwo cyklu prac, które stanowią podstawę ubiegania się Doktorantki o nadanie stopnia naukowego doktora, integralną część rozprawy doktorskiej stanowią oświadczenia współautorów, określające indywidualny wkład każdego z nich w powstanie poszczególnych prac eksperymentalnych. Z załączonych oświadczeń wynika, że w przypadku obu publikacji współautorski udział Doktorantki był większościowy i wiodący, wynosił po 70%. Doktorantka brała udział w planowaniu badań, pozyskała materiał badawczy, samodzielnie wykonała prace laboratoryjne od preparatów barwionych po zastosowanie metod biologii molekularnej. Opracowała i poddała analizie wyniki badań oraz pełniła wiodącą rolę w przygotowaniu manuskryptów. Zadeklarowany w oświadczeniach udział pozostałych współautorów potwierdza opisane zaangażowanie Doktorantki. Analiza i ocena przytoczonych oświadczeń współautorów w powstawanie poszczególnych prac eksperymentalnych upoważniają Recenzenta do stwierdzenia, że Doktorantka jest w pełni uprawniona do uznania prezentowanego cyklu publikacji jako podstawy ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora na podstawie rozprawy naukowej stanowiącej część pracy zbiorowej.

Z obowiązku Recenzenta zwracam uwagę na zauważone nieścisłości podczas analizy manuskryptu, m.in. na brak jednoznaczności co do liczby badanych próbek. Występują różnice pomiędzy artykułami i manuskrytem rozprawy doktorskiej, co niewątpliwie ma wpływ na końcowe wyniki badań. Nie ma również jasności co do tego, czy w obu pracach były to próbki od tych samych zwierząt, czy od innych oraz z jakiego obszaru były pobrane próbki do badań w kierunku *G. duodenalis*.

Czytając manuskrypt wyraźnie można zauważyć podejście Doktorantki do zaprezentowanego tematu jako lekarza klinicysty z nutą epidemiologa. Stąd prawdopodobnie użycie w artykułach w języku angielskim określeń prewalencja, frekwencja, a następnie w recenzowanym manuskrypcie tłumaczenia wprost na język polski np. częstość występowania, czy określenie - udział poszczególnych gatunków. Moim zdaniem z punktu widzenia parazytologa bardziej właściwe i znacznie lepiej obrazujące zarażenie badanych zwierząt tymi pasożytami byłoby użycie określeń ekstensywność i intensywność inwazji. Z tego też powodu mam uwagi co do słuszności sformułowanych celów. Cel nr 1 i 2 według mnie nie zostały w pełni osiągnięte, w pierwszym nie było, cytuję „szacowania ryzyka” nie doszukałem się w manuskrypcie jakiegokolwiek modelu matematycznego stosowanego w epidemiologii. Podana została moim zdaniem natomiast ekstensywność inwazji, czyli prewalencja lub inaczej chorobotwórczość oraz intensywność czyli frekwencja lub tak jak podaje Doktorantka częstość występowania. W drugim nie była badana cytuję „rola” czynników predysponujących, a jedynie czynniki (wiek i rasa). Przytoczone zastrzeżenia przekładają się na zaprezentowane wnioski. Moim zdaniem wnioski poza nr 4 należy uszczegółowić, np. w nr 1 podać stwierdzoną prewalencję/ekstensywność inwazji *Cryptosporidium*, w nr 2, jaka była

intensywność/częstość występowania *Giardia duodenalis*, a w nr 3, które gatunki i genotypy konkretnie Doktorantka stwierdziła.

Nie mniej jednak za najważniejsze uznaję, że przedstawiony do recenzji manuskrypt został napisany bardzo poprawnym i przystępnym dla czytającego językiem. Uważam, że recenzowana praca doktorska dotyczy interesującego z poznawczego i praktycznego punktu widzenia problemu, a mianowicie oceny występowania i stopnia zarażenia wykrytymi pierwotniakami dość licznej grupy zwierząt w Polsce - psów i kotów, które z kolei mogą być źródłem zarażenia dla człowieka. Należy również docenić, że ważnym osiągnięciem Doktorantki jest to, że jako pierwsza w kraju zastosowała metodę nested PCR do oznaczenia gatunków *Cryptosporidium* u psów i wykazała, którymi gatunkami są one zarażone i pośrednio, które z nich mają potencjał zoonotyczny.

Przedstawione powyżej informacje świadczą o dobrym opanowaniu przez Doktorantkę „warsztatu” naukowego, zwłaszcza w odniesieniu do badań parazytologicznych, co stanowi jeden z atrybutów umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej w dziedzinie tej wiedzy, którą lek. wet. Agnieszka Piekary-Stępińska reprezentuje. Potwierdza to również jej dotychczasowy dorobek naukowy w tym chęć konfrontowania swoich dokonań na różnych konferencjach. Nadmienię, że artykuły z cyklu są już cytowane, co wskazuje, że wybrany przez Doktorantkę temat rozprawy był trafny i aktualny oraz przydatny z klinicznego punktu widzenia.

Reasumując, stwierdzam, że rozprawa doktorska lek. wet. Agnieszki Piekary-Stępińskiej zatytułowana „Występowanie pierwotniaków z rodzaju *Cryptosporidium* i *Giardia* u psów i kotów w Polsce” odpowiada warunkom określonym w artykule 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W związku z tym, z satysfakcją rekomenduję i przedkładam Radzie Naukowej Dyscypliny Weterynaria Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie lek. wet. Agnieszki Piekary-Stępińskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z wyrazami szacunku
prof. dr hab. Rajmund Sokół

